

Osa II

Hoitoa tukevana töinä ovat myös telkänpönttöjen huolto, vanhojen lahonneiden pönttöjen poisto ja uusien asettaminen.

Kosteikot vaativat hoitoa

Edellisessä Metsästäjän numerossa käsiteltiin melko suurta ponnistusta vaativia riistakosteikon hoitomahdollisuuksia, jotka yleensä vaativat konevoimaa. Tässä jälkimmäisessä käsitellään seuran talkootyön avulla tehtäviä vähemmän työteliäitä menetteliä, jotka tukevat muita hoitotoita ja lisäävät riistan viihtyvyyttä.

▲ Varsinkin kosteikon ympäristön riistaköyhän ruokoviidakon suunnittelu niittymäiseksi laidunalueeksi voi vaatia järviruohon ja saraikon leikkuuta ja näiden kasvun heikentämistä. Muutaman vuoden laidunnusta edeltävän pesimäajan jälkeisen niiton kautta kasvijaisto muuttuu karjallesopivammaksi. Leikkuu voidaan tehdä seuran toimesta riistanhoitotyönä tai laiduntajan toimesta laidunnusta edeltävänä toimenpiteenä. Kaikkei eteen tulevaa ei kannata leikata, vaan jättää ainakin osa pensaista ja ruokosaarekkeista ulkopuolelle vesilintujen pesimä- ja suojapaikoiksi.

Pajukko vie vesilinnut

Varsinkin peltojen reunassa olevien kunnostettujen saven- ja mudanottokuoppien reunoille kasvaa muutamassa vuodessa lähes läpitukenmaton pensaikko. Se estää näkyvyyden kuopista pelloille ja vähentää tai pysäyttää vesilintujen oleilun vesialueella. Kuoppien kunnostuksen jälkeen onkin varauduttava jatkuvaan, 4-5 vuoden välein tapahtuvaan vesakon raivaamiseen. Vain päsipaikkojen kohdalla voidaan jättää jokin tupsu kasvamaan ja muuten panna "paikat sileäksi".

Myös tällaisiin pieniin kosteikkoihin osman-käämin, järviruohon ja kortteen kurissapitäminen on määrääjain otettava ohjelmaan. Pienialaisten raivausten teko tapahtuu helposti metsästyseuran talkoohommina.

Isompien kosteikkojen patopenkereiden pajukon syntyminen on vaikutukseltaan vieläkin suurempi ja vaatii suurempaa viitseliäisyyttä. Raivaussahan käyttöön halukkaat seuran puuhamiehet on etsittävä esiin tai sitten annettava raivaus seuran ulkopuolisella vaikkapa sorsastajilta kerättyä maksua vastaan.

Myös keinosaalet pidetään matalina risukkoina

Ennen vesialueen vesitystä, patopenkereen ja laskeutusaltan teon yhteydessä, on saatettu pohjaa kaivamalla aukottaa altaita ja kaivuunmassat on kerätty mataliksi loivarinteisiksi keinosaaariksi. Pajut ja korkeammat puut valtaavat saaret nopeasti, jos pajukoita ei raivata. Muutaman vuoden välein tapahtuva risusavotta on siis paikallaan.

Raivausjäte jätetään saariin pesivien puoliskeltajien suojaksi. Lisätoimenpiteenä ennen pesimäkautta voidaan saariin rakentaa havuista ja tu-

Kuoppien kunnostuksen jälkeen onkin varauduttava jatkuvaan, 4-5 vuoden välein tapahtuvaan vesakon raivaamiseen.

Mikäli kosteikon ranta-alue halutaan laidunmaaksi, saattaa olla edullista ennen laidunnusta leikata läpitukenmaton ruokko pois muutamana vuotena.

Matalien kosteikkojen rantojen hoito ja pensaiden kurissapitäminen voidaan antaa lehmiä ja lampaiden hoidettavaksi. Karja saa aikaan syömällä ja tallomisella korkeiden ryteikköjen katoamisen ja pienten kosteiden, runsaasti hyönteisiä kuhievien painanteiden syntymisen. Kasvilajistokin muuttuu samalla vesilinnuille sopivaksi

kiverkosta risukon sekaan entistä tehokkaampia, kummastakin päästään avoimia pesimäsuojia.

Pöntöt ja ruokintalautat syyniin

Pientenkin vesialueiden telkkäkanta saadaan ylläpidettyä, jos yksi tai pari telkänpönttöä jaksetaan vuosittain tarkastaa ja puhdistaa. Pönttöjen ylläpidon merkitys isompien kosteikkojen telkkäkantoihin, joissa pönttöjä saattaa olla kymmeniittäin, on tietysti vielä merkittävämpi. Jos pönttö näyttää jo rapistuneelta, on uuden pöntön sijoittaminen aiheellista, ennekuin vanhan katto häviää, pohja putoaa tai seiniin on syntynyt poikasille vaarallisia rakoja. Keväällä ennen pesimäaikaa lokeille voi laittaa vesialueelle paalujen päihin vaakasuoria laudanpätkiä pesimälustoiksi.

Jos kosteikolla on sorsien ja hanhien kevästä viljaruokintaa lautoilta, on ruokintalautojen kunto tarkastettava ja ruostuneet tai muuten ikäänntyneet altaiden pohjaverkot uusittava. Syysruokintaa ajatellen lautat on keskikesäksi vietävä mieluiten sopivaan katettuun suojaan kuin jätettävä kasvillisuuden ja pensaikon sekaan "hapettumaan".

Rantariistapellot hoidetaan kunnolla

Jotta rantamaisema pysyisi aukeana vuodesta toiseen ja samalla sorsille saataisiin lisäruokaa, tulee rantariistapellot kalkita, lannoittaa ja viljellä tuottavan sadon varmistamalla tehokkuudella. Rantariistapelloista tarjotaan vesilinnuille ohraa siemeninä ja ruista oraana. Vesilintujen ohella voidaan jäniksiä ja hirvieläimiä huomioida viljelemällä osassa

peltoa apilaa ja raiheinää. Riistapellosta voidaan osa varata rehurapsin ja rehukaalin viljelyyn.

Vievätkö minkit tuoton?

Vesialueen jatkuvaan hoitoon kuuluu myös pienten pyynti. Suurella työllä aikaansaatu kosteikko ja sen viihtyvyyttä lisäävät tukitoimet valuvat hukkaan, jos nelijalkaiset pienpedot saavat rasata pöntöt ja muut pesimäpaikat ja aiheuttaa tappioita poikasikana.

Pienpetopyynti on sikälikin perusteltua kosteikolla, että runsas riistakanta vetää näitä eläimiä puoleensa ja pyynti on tuloksellista. Varsinkin minkkien ja supikoirien pyynti on tehokasta, koska niiden liikkumispaikat on kosteikolla helppo oppia tuntemaan.

Kalastustakin voisi tehostaa...

Erityisesti Ruotsista on kantautunut tutkimustietoa, että runsas kasvinsia ja selkärangattomia pieneläimistöä syövä kalakanta kilpailee ravinnosta alueella oleilevien sorsien kanssa ja heikentää näin vesilintujen menestymistä. Toisaalta aivan harvinaisia eivät ole ne havainnot, joissa hauen mahasta on löytynyt telkänpoikanen. Siis saalis kannattaa ottaa talteen myös kalojen muodossa. Onhan elinympäristön parantamisesta ja hoidosta otettava talteen luonnonantimet, joita kohde työn hedelminä meille tarjoaa! ▼

Teksti ja kuvat: Pentti Vikberg
riistanhoidonkokeilujohtaja, Metsästäjän Keskusjärjestö

Varsinkin minkkien ja supikoirien pyynti on tehokasta, koska niiden liikkumispaikat on kosteikolla helppo oppia tuntemaan.

Pienen kosteikon kunnostuksen jälkeen menee muutama vuosi, ennekuin pajukko ja korkeampi puusto valtaavat reunaluiskat ja patopenkereet. Sitten on nopeasti ryhdyttävä vesomishommiin.